

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24.04.1978, sp. zn. 3 To 11/78, ECLI:CZ:NS:1978:3.TO.11.1978.1

Číslo: 51/1979

Právní věta: II. Jde o vícečinný souběh trestného činu zneužívání socialistického podnikání podle § 120 tr. zák. a účastenství (pomoci) na trestném činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 10 odst. 1 písm. c), § 132 tr. zák., jestliže pachatel prodává ve větším rozsahu na svůj účet v provozovně socialistické organizace, kde je zaměstnán, zboží, které se jinak v provozovně prodává, ale které pachatel získává tím, že je po předchozí dohodě přejímá od osob, které je jinde rozkradly.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 24.04.1978

Spisová značka: 3 To 11/78

Číslo rozhodnutí: 51

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Rozkrádání majetku v socialistickém řízení, Souběh, Účastenství, Zneužívání socialistického podnikání

Předpisy: 140/1961 Sb. § 10 odst. 1 písm. c

§ 120

§ 132

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 51/1979 sb. rozh.

II. Jde o vícečinný souběh trestného činu zneužívání socialistického podnikání podle § 120 tr. zák. a účastenství (pomoci) na trestném činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 10 odst. 1 písm. c), § 132 tr. zák., jestliže pachatel prodává ve větším rozsahu na svůj účet v provozovně socialistické organizace, kde je zaměstnán, zboží, které se jinak v provozovně prodává, ale které pachatel získává tím, že je po předchozí dohodě přejímá od osob, které je jinde rozkradly.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 24. dubna 1978 sp. zn. [3 To 11/78](#).)

Rozsudkem krajského soudu v Plzni ze dne 10. února 1978 sp. zn. 1 T 8/77 byli obžalovaní O. H. a F. D. uznáni vinnými, že, I. v Karlových Varech – Dvorech obžalovaný O. H. jako vedoucí čerpací stanice konc. podniku Chemopetrol Praha, odbytového závodu III Třemošná u Plzně od 1. července 1973 do 18. srpna 1975, obžalovaný F. D. jako vedoucí těžební stanice od 1. ledna 1971 do 30. června 1973 a

dále jako obsluhovatel do 18. srpna 1975 spolu s dalšími obsluhovateli téže stanice nevykazovali část přebytků poukázek na motorovou naftu a na benzín a tyto přebytky si přivlastňovali, a to F. D. v celkové hodnotě 20 787 Kčs a O. H. v celkové hodnotě 11 130 Kčs, II. tamtéž obžalovaný O. H. po 1. dubnu 1974 do 18. srpna 1975 si dal naplnit pro svou potřebu 190 litrů benzínu v ceně 817 Kčs od řidičů koncernového podniku Chemopetrol Praha, odbytového závodu III Třemošná u Plzně při zavážení pohonných hmot na čerpací stanici a za uvedený benzín zaplatil zmíněným řidičům 2 Kčs za jeden litr, popř. jim dal spropitné, III. tamtéž v červnu 1975 obžalovaný O. H. spolu s odsouzeným P. Š. si načerpali pumpou z podzemní nádrže čerpací stanice ve třech případech každý 280 litrů benzínu v hodnotě 2408 Kčs a tak obžalovaný O. H. způsobil skutky pod body I.-III. koncernovému podniku Chemopetrol Praha, odbytovému závodu III Třemošná u Plzně celkovou škodu ve výši 14 355 Kčs a obžalovaný F. D. skutkem pod bodem I. témuž koncernovému podniku škodu ve výši 20 787 Kčs, IV. obžalování O. H. a F. D. spolu s dalšími obsluhovateli čerpací stanice v téže době, tamtéž a ve stejném postavení po vzájemné dohodě postupně nakupovali od řidičů socialistických organizací, popř. osob v jiném postavení v socialistických organizacích motorový olej, který tyto osoby zpronevěřily nebo odcizily na svých pracovištích ke škodě zmíněných organizací, přičemž obžalování platili uvedeným osobám za motorový olej M6A ceně 6,60 Kčs za jeden litr 3 Kčs za jeden litr a tak postupně získali obžalovaný F. D. z uvedených zdrojů olej v hodnotě 11 616 Kčs a obžalovaný O. H. v hodnotě 5280 Kčs, který pak obžalování prodávali na téže čerpací stanici spotřebitelům na vlastní účet jeden litr nejméně za 6,60 Kčs, V. obžalování O. H. a F. D. tamtéž, O. H. ve stejné době jako ad I. a F. D. od poloviny roku 1972 po vzájemné dohodě postupně nakupovali od řidičů socialistických organizací poukázky na benzín, které tito řidiči získali při výkonu svého zaměstnání u socialistických organizací a odkoupili od nich O. H. poukázky na 1880 litrů benzínu v hodnotě 6298 Kčs a F. D. poukázky na 1320 litrů benzínu v hodnotě 3878 Kčs, přičemž obžalování věděli, že jde o věci zpronevěřené zmíněnými řidiči ke škodě trestných organizací.

Tyto skutky byly krajským soudem posouzeny u obžalovaného O. H. ad I., IV., V. jako trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a), c), odst. 2 písm. b), c) tr. zák. spáchaný ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., ad II., III. jako návod a pomoc k trestnému činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 10 odst. 1 písm. b), c), § 132 odst. 1 písm. a), c), odst. 2 písm. b), c) tr. zák. a u obžalovaného F. D. ad I. jako trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a), c), odst. 2 písm. b), c) tr. zák. spáchaný ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. a ad IV., V. jako návod a pomoc k trestnému činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 10 odst. 1 písm. b), c), § 132 odst. 1 písm. a), c), odst. 2 písm. b), c) tr. zák.

K odvolání obžalovaných Nejvyšší soud ČSR zrušil uvedený rozsudek v celém rozsahu a posoudil skutky obžalovaných takto: U obžalovaného O. H. ad I. až III. jako trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a), b), odst. 2 písm. b) tr. zák., u obžalovaného F. D. ad I. jako trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. b), c) tr. zák. u obou pak ad IV. a V. jako pomoc k trestnému činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 10 odst. 1 písm. c), § 132 odst. 1 písm. a), b) tr. zák. a ad IV. též jako trestný čin zneužívání socialistického podnikání podle § 120 odst. 1 tr. zák.

Z odůvodnění:

Krajský soud posoudil skutky pod body I., II., III. u obžalovaných H. a D. jako rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví spáchané formou krádeže a podvodu, tedy podle alternativních skutkových podstat trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a), c) tr. zák., spáchaného ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., aniž blíže uvedl, jakými právními úvahami se řídil při tomto závěru. Jak vyplývá z obsahu spisu a zejména povahy skutků uvedených pod body I., III., obžalování H. a D. se dopustili zjištěného rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví jako pracovníci odpovědní za svěřené pohonné hmoty na základě dohody o hmotné

odpovědnosti (§ 176 odst. 1 zák. práce) a odpovídali za vzniklý schodek. I když tedy obžalovaní uvedli v případě trestné činnosti pod bodem I. po vzájemné dohodě v prvotních dokladech nesprávné a zkreslené údaje o přebytcích poukázek na motorovou naftu a benzín, jejich jednání bylo protiprávní dispozicí svěřenými pohonnými hmotami a zásobami z majetku v socialistickém vlastnictví s cílem přivlastnit si je na úkor uvedeného majetku. Tyto závěry se vztahují též na skutek pod bodem III., týkající se obžalovaného H. Takové jednání obžalovaných je proto rozkrádáním uvedeného majetku ve formě zpronevěry a nese znaky alternativní skutkové podstaty trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. b) tr. zák., spáchaného ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák.

Krajský soud posoudil jednání obžalovaných H. a D. pod body IV., V. spočívající v nakupování oleje od řidičů socialistických organizací za nižší než skutečnou cenu a v jeho prodávání na vlastní účet za skutečnou cenu na čerpací stanici motoristům (skutek pod bodem IV.) a dále v nákupu poukázek na benzín, popř. naftu od řidičů socialistických organizací za sníženou hodnotu (skutek pod bodem V.) jako návod a pomoc k trestnému činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 10 odst. 1 písm. b), c), § 132 tr. zák. Odvolací soud k tomu uvádí, že krajský soud důvodně shledal v obou skutcích zaměřených proti majetku v socialistickém vlastnictví účastenství na trestném činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 10 odst. 1, § 132 tr. zák. a nikoliv toliko trestný čin podílnictví ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví podle § 134 tr. zák., jak se posouzení věcí podle tohoto mírnějšího ustanovení trestního zákona domáhají obžalovaní ve svých odvoláních. Uvedený mírnější trestný čin (§ 134, § 251 tr. zák.) je spáchán tím, že pachatel ukrýje nebo na sebe nebo jiného převede věc, která byla získána trestným činem, již předtím spáchaným jinou osobou, nebo to, co za takovou věc bylo opatřeno. V době, kdy na sebe podílník věc převádí, je tedy trestný čin, jímž byla věc získána (např. rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví nebo krádež) dokonán. Podle mírnějšího ustanovení zákona jako trestný čin podílnictví ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví podle § 134 tr. zák. by proto bylo možno posoudit takovou činnost obžalovaných, která by spočívala v pouhém převzetí oleje nebo poukázek na benzín, popř. naftu pocházejících z rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví v době, kdy trestný čin rozkrádání takového majetku podle § 132 tr. zák., spáchaný jinou osobou ke škodě vlastníka oleje nebo poukázek na naftu, popř. benzín byl již dokonán. Muselo by tu tedy jít ze strany obžalovaných o činnost po spáchaní trestného činu jinou osobou. Proto nelze posoudit jako podílnictví jednání obžalovaných H. a D., kteří měli účast na trestném činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví spáchaném formou zpronevěry ve stadiu před jeho spáchaním. Taková účast obžalovaných záležela v daném případě v jejich předchozí dohodě s pachatelem uvedeného trestného činu o převedení věci získané trestnou činností na sebe. Obžalovaní tedy takovou účastí na posuzované trestné činnosti usnadnili pachateli její páchaní. Vzhledem k tomu, že obžalovaní jako účastníci se podíleli na trestném činu jiných osob (pracovníků socialistických organizací, kterým byly poukázky na benzín a naftu i olej svěřeny) v převažující míře formou pomoci, zatímco forma návodu přicházela u nich v úvahu jen v některých dílčích momentech, které ale bylo možno jen stěží náležitě konkretizovat, posoudil odvolací soud jejich jednání pod body IV., V. jako pomoc k trestnému činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák., § 132 odst. 1 písm. a), b) tr. zák. Na písm. a) (mimo písm. b/), § 132, odst. 1 tr. zák. uznal odvolací soud proto, že z provedených důkazů vyplývá, že olej, který obžalovaní v případě skutku pod bodem IV. nakupovali od pracovníků socialistických organizací, si tito pracovníci opatřovali tak, že jej ke škodě uvedených organizací zpronevěřili a v menší části na svých pracovištích odcizili (forma krádeže). Odvolací soud doplňuje tyto úvahy k závěru napadeného rozsudku, že obžalovaní se dopustili účastenství ve formě návodu i pomoci tím, že v případech, kde se účastník podílí na trestném činu jiné osoby několika způsoby platí, že se mu přičítá jen nejzávažnější forma, kdežto méně závažná se již nepřičítá, neboť je v ní zahrnuta. Při účasti ve formě návodu i pomoci je účastník trestný jen pro návod, který je závažnější formou trestné činnosti. Krajský soud též nesprávně u obžalovaných sčítal škody způsobené trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví a účastenstvím na tomto trestném činu. Takový

postup je na místě u škod způsobených jednotlivými dílčími skutky, jde-li o pokračování v trestném činu. Skutek spáchaný formou účastenství podle § 10 tr. zák. nelze zahrnout do pokračujícího trestného činu spáchaného formou pachatelství, popř. spolupachatelství. Za pokračování v trestném činu lze považovat uskutečňování společného zločinného záměru jednáním, které stále nově naplňuje skutkovou podstatu téhož trestného činu a kde jednotlivé úkony jsou charakterizovány stejnorodým způsobem provedení a časovou souvislostí. Základní podmínkou pokračování je opětne uskutečňování jedné a téže skutkové podstaty trestného činu (přečinu). Podle naší zákonné úpravy je pachatelství výslovně odlišeno od účastenství, které rozšiřuje trestní odpovědnost nad dosah pachatelství; účastenství rozšiřuje dosah skutkových podstat trestných činů (§ 89 odst. 1 tr. zák.). Pachatelem je ten, kdo svým jednáním uskutečnil všechny znaky trestného činu. Účastníkem je naproti tomu ten, kdo trestný čin (přečin) pachatele úmyslně zosnoval nebo řídil, vyvolal nebo takový čin usnadnil (organizátor, návodce, pomocník). Nejde tedy u pachatelství a účastenství o jedno a totéž jednání uvedené ve skutkové podstatě trestného činu (přečinu), a proto útok naplňující znaky účastenství na trestném činu (přečinu) nemůže být dílčím útokem pokračujícího dokonatého nebo nedokonatého trestného činu nebo přečinu. Ani další znak pokračování spočívající ve stejnorodém způsobu provedení jednotlivých útoků není v tomto případě naplněn. Stejnorodost předpokládá stejný nebo podobný způsob provedení. Jestliže v daném případě bylo obsahem jednání obžalovaných obohacovat se na úkor majetku v socialistickém vlastnictví jednak jeho rozkrádáním prováděným vlastní činností, jednak účastí na rozkrádání páchaném jinými osobami, pak tyto dva způsoby provedení, tj. jednak vlastní činnost, jednak účastenství na trestné činnosti jiné osoby, nesplňují požadovaný stejný nebo podobný způsob provedení. Také útoky mající znaky různých trestných činů nelze posuzovat jako jeden pokračující trestný čin (např. trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví a trestný čin krádeže), i když byly projevem téhož společného záměru pachatele současně si opatřovat prostředky přivlastňováním si věcí ke škodě majetku jak v socialistickém, tak i v osobním vlastnictví. Ze všech těchto důvodů nelze důsledky vyplývající z pokračování v trestném činu - mezi něž patří mimo jiné i to, že škody způsobené jednotlivými dílčími skutky (útoky) nutno sčítat - rozšiřovat i na účastenství.

Z provedených důkazů odvolací soud zjistil, že v případě skutku pod bodem IV. obžalovaný D. postupně nakoupil za vpředu uvedených okolností motorový olej v hodnotě celkem 11 616 Kčs a obžalovaný H. v hodnotě 5280 Kčs a jeho prodejem na vlastní účet na čerpací stanici motoristům získali prospěch, a to obžalovaný D. ve výši 6336 Kčs a obžalovaný H. ve výši 2880 Kčs; v případě skutku pod bodem V. pak bylo zjištěno, že obžalovaný H. nakoupil od řidičů socialistických organizací poukázky na benzín v ceně 6298 Kčs a obžalovaný D. v ceně 3878 Kčs. Poněvadž mezi oběma zmíněnými dílčími skutky spáchanými formou účastenství je dána objektivní a subjektivní spojitost a jde tu tedy u obou obžalovaných o pokračování v uvedené formě trestné činnosti, posoudil odvolací soud na podkladě vpředu uvedených úvah toto jejich jednání u každého jako pomoc k trestnému činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák., § 132 odst. 1 písm. a), b) tr. zák. Jak bylo žalováno a také důkazy provedenými v řízení před soudem prvního stupně prokázáno, obžalovaní H. a D. prodávali motorový olej pocházející z rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví na čerpací stanici na vlastní účet. Šlo tu o prodej zboží, které socialistická organizace rovněž prodává, takže ji obžalovaní jako její pracovníci jednáním poškozovali na zisku, kterého by jinak organizace dosáhla. Obžalovaní tedy zneužili svého zaměstnání ve státní socialistické organizaci tím, že provozovali na její úkor výdělečnou činnost k soukromému obohacení a takového jednání se dopustili ve větším rozsahu ve smyslu § 120 odst. 1 tr. zák. o trestném činu zneužívání socialistického podnikání. Ze všech uvedených důvodů posoudil odvolací soud skutek pod bodem IV. u každého z obžalovaných též jako trestný čin zneužívání socialistického podnikání podle § 120 odst. 1 tr. zák.